

Katalog autohtonih biljnih vrsta u gradu Rijeci

Početnica za otkrivanje
bogatstva biljnog svijeta
ispred zgrade

ČISTOĆA
RIJEKA

Kako se proljeće vraća i zelenilo se budi, naš duboki odnos s biljkama postaje očigledan. Na najosnovnijoj razini, bez biljaka bili bismo u vrlo teškoj situaciji za doći do bilo kakve hrane. Zapravo, jednostavno ne bismo bili ovdje.

Ali na dubljoj razini, u blizini biljaka se jednostavno osjećamo dobro. Razmislite - koja jedina komponenta čini razliku između pustoši i bujnog raja? Između mjesta iz kojeg želite pobjeći i mjesta na koje biste voljeli oticí? To je prisutnost zelenih biljaka. Zašto nas upravo to što smo u blizini biljaka čini boljim u onome što radimo i boljim osobama uopće?

Možda naše genetsko pamćenje potiče buđenje dubokog mira kad vidimo zelene biljke. Eonima su biljke pružale hranu, sklonište, lijekove, konop, platno, boje i još mnogo toga. Predstavljaju okruženje koje omogućava život - dovoljno vlage, Sunčeve svjetlosti i hlad za rast. Moguće je, da kada vidimo biljke, naša ugrađena bioračunala aktiviraju ta tisućljeća sretnih odnosa, i naša lica razvuku se u osmjeh.

Carol Venolia

Ako istinski volite prirodu, ljepotu ćete pronaći svugdje.

Vincent van Gogh

Priroda ne radi ništa uzalud.

Aristotel

Priroda je zadovoljna jednostavnošću. A priroda nije blesava.

Isaac Newton

Bio bih više optimističan oko čovjekove svijetle budućnosti kada bi čovjek manje vremena pokušavao nadmašiti prirodu, a više vremena uživao u njezinoj ljupkosti i poštivao njezinu mudrost.

E.B. White

Uvod

Urbana okruženja, bez puno razmišljanja, svrstat ćemo u područja niske bioraznolikosti, područja koja nisu pogodna za rast i razvoj većine biljaka. Međutim, tu bi pogriješili. Urbane sredine i njihove planske i spontane zelene površine mogu biti zone veće biljne raznolikosti od prirodnog okružja u kojem su smještene. Razlog tome je planska sadnja egzotičnih ukrasnih vrsta, ali i zaštićene mikrolokacije koje omogućuju rast samoniklim vrstama izvan njihovog prirodnog areala.

Sve je više istraživanja koja su usmjerena na otkrivanje pozitivnog utjecaja urbane bioraznolikosti na čovjeka. Činjenica je da nas priroda privlači. Dokaze za to lako je naći u svakodnevnom životu; ugodnije se osjećamo u stanu punom sobnih biljaka, balkone i vrtove punimo jestivim i ukrasnim biljkama, osjećamo se ispunjeno u suživotu s kućnim ljubimcem ili jednostavno hranimo ptice. Međutim, raznoliko bujno raslinje u svom neposrednom okružju vrlo lako možemo doživjeti kao beznačajan korov i komunalni nered. To je stereotip zaostao iz vremena kada se moći bogatstvo pojedinca ili države prezentiralo intenzivno uređenim povijesnim parkovima i perivojima. Naravno, gradske zelene površine moraju zadovoljiti funkciju sigurnog i ugodnog boravka čovjeka, ali edukacijom i informiranjem građana, taj nam okoliš može pružiti jedan sasvim novi doživljaj i užitak. Taj doživljaj postiže se razumjevanjem vrijednosti pojedinih biljnih vrsta, kako za nas tako i za druga živa bića u našem okolišu. Ovaj katalog mali je vodič kroz to bogatsvo autohtonih biljaka ispred naše zgrade, u našim parkovima i u najmanjim pukotinama u betonu. Neke vrlo rijetke i ugrožene, druge česte i sveprisutne, sve su važne za osjetljivi i krhki urbani ekosustav, a većina krije u sebi dugu povijest korištenja u narodnoj medicini i kuhinji. S ovim katalogom u rukama grad postaje botanički vrt koji čeka da ga se istraži, a građani - botaničari amateri i urbani vrtlari koji razumiju, cijene i čuvaju rijetke i vrijedne autohtone biljne vrste u svom neposrednom okolišu.

Popis vrsta za ovaj katalog predložio je kolega mr.sc. Marko Randić, dipl.ing.biolog., savjetnik - biolog u Javnoj ustanovi „Priroda”, veliki ljubitelj i poznavatelj autohtone flore našeg grada.

Dobro je znati:

- Ovaj katalog nije stručna literatura na temelju koje se može sigurno sakupljati i koristiti ljekovito i jestivo bilje. Ovo je tek zabavan uvod za daljnju edukaciju i istraživanje.
- Sakupljanje bilja za konzumaciju u urbanoj sredini se nikako ne preporučuje zbog mogućeg onečišćenja, ali i zbog očuvanja autohtonih vrsta na zelenim površinama. Kada steknemo dovoljno znanja i stručnosti da možemo prepoznati pojedine vrste – potražit ćemo ih izvan urbanog okružja, u netaknutoj prirodi kojom riječko okružje obiluje.
- Prije bilo kakve primjene ljekovitog bilja obavezno konzultirati svog liječnika.
- Upoznajmo se s propisima o zaštiti prirode te sa zaštićenim i strogo zaštićenim vrstama.
- U pravilu ne berimo biljke (koje nisu zaštićene i koje je inače dopušteno sakupljati) u zaštićenim područjima.
- Budimo oprezni pri sakupljanju vrsta kod kojih se koriste podzemni dijelovi (lukovice, gomolji, korijenje) jer su njihove populacije obično najosjetljivije.
- Ne sakupljajmo one svojte kod kojih primijetimo da im populacije nisu brojne.
- Ako na biljkama koje bismo željeli ubrati, opazimo jajača, gusjenice, ličinke ili kukuljice, radije ih ne dirajmo i ostavimo ih u prirodi.
- Ne sakupljajmo sve jedinke neke populacije ili sve izdanke, lišće, cvjetove i/ili plodove s neke jedinke - ostavimo radije uvjek određeni broj jedinki ili dijelova pojedine jedinke na staništu kako bi se populacija mogla obnoviti.
- Imajmo na umu da smo našim aktivnostima bilinarenja zakoračili u složenu mrežu međuodnosa između biljaka i životinja nekog ekosustava, te da će neki dijelovi ekosustava neminovno pretrpjeti štetu.
- Promatrajmo prirodu i učimo od nje.
- Prenesimo naša saznanja i drugima.

Legenda

Primjena u tradicionalnoj ili suvremenoj medicini

Biljka korisna za kukce

Biljka korisna za ptice

Jestiva ili uvjetno jestiva biljka ili dio biljke

Nejestiva ili otrovna biljka ili dio biljke

Biljka na dodir može izazvati reakcije na koži

Biljka je zaštićena ili ugrožena - ne dirati!

Acer campestre Aceraceae javor klen

Stablo klena naraste do 20 metara. Kora je u mladosti glatka i tanka, dok se u starijoj dobi formira tanak lub sivosmeđe boje, koji se nepravilno i plitko raspucava. Izbojci su sivo-smeđe boje. Listovi su dugi do 7 cm, najčešće peterolapi. Ponekad su donja dva lapa zakržljala, pa znaju djelovati trolapo. Na vrhu su zaobljeni. Cvjetovi se pojavljuju u proljeće za vrijeme listanja, žutozelene su boje, tvore paštitate cvatove koji stoje uspravno, a kasnije vise. Plod čine perutke, koje međusobno zatvaraju kut od 180 stupnjeva. Krilašca su svjetlosmeđa, na rubovima crvenkasta. Oraščić nije spljošten.

Kora stabla i mladih grana ljekovita je i djeluje stežuće. Sok dobiven proljetnim bušenjem stabla može se piti ili ugustiti u slatki sirup, ali sadržaj saharoze je manji nego u drugim vrstama javora. Jako medonosna biljka. Posjećuju je mnoge vrste oprasivača, između ostalih pčele, a osobito dvokrilci. Pčele skupljaju pelud i nektar s cvjetova, ali i javorovu „mednu rosu“ koju izlučuju ušenci.

OPIŠ

Acer monspessulanum

Aceraceae

javor maklen

ZANIMLJIVOSTI

Medonosna biljka.

Posjećuju je mnoge vrste opašivača. Pčele skupljaju plud i nektar s cvjetova, ali i javorovu „mednu rosu“ koju izlučuju ušenci.

Plodovima se hrane neke vrste ptica.

OPIS

Maklen raste kao bjelogorično drvo oko 10-15 metara visine, a rijetko 20 metara. Deblo je promjera do 75 centimetara, te je obavijeno sivkasto-smeđom korom, koja ispuca s godinama. Među sličnim vrstama javora lako se može razlikovati po glatkim, sjajnim, tamnozelenim listovima sastavljenih od tri lapa, dugim 3-6 centimetara, a širokim 3-7 centimetara. Lišće opada u kasnu jesen, najčešće u studenome. Blijedožućkasti cvjetovi u našem podneblju kreću u ožujku, pojavljuju se skupljeni u visеće cvatove, a dugi su 2-3 centimetra. Plod je okrugao, te ima dva paralelno postavljena krilca.

Arum italicum

Araceae talijanski kozlac

ZANIMLJIVOSTI

Kozlac je u svim svojim dijelovima otrovna biljka, pa se stoga nerado navodi među ljekovitim biljkama. Međutim, njegova ljekovitost je već od davnina znana i mnogi travari ga preporučuju.

Pripravci od kozlaca s unutarnjom primjenom moraju se raditi samo pod stručnim nadzorom, strogo vodeći računa o količinama.

Otrovna tvar aroin se kuhanjem i sušenjem gubi te su ljudi u vrijeme nestašice hrane koristili gomolje za prehranu zbog velikog udjela škroba. Cvjet je svojevrsna stupica za kukce, osobito za dvokrilce, koji tijekom cvatnje budu privučeni specifičnim mirisom, uđu u cvat i budu neko vrijeme „zarobljeni“ u kotlastom donjem dijelu cvata. Kad se napraše peludom, bivaju „oslobođeni“ i izlijeću iz stupice, dok ih privremeno ne zarobi drugi cvat, gdje ujedno oprase ženske cvjetove. Plodovi su zanimljivi djeci te ih treba upozoriti na njihovu otrovnost.

OPIS

Biljka je zeljasta trajnica s debelim gomoljastim podankom. Listovi su veliki, kopljasti i sočni, često po sebi imaju svijetle pjege. U svibnju izraste kratka, debela stabljika samo s jednim velikim svjetlozelenkastim listom koji obavija i u svojoj unutrašnjosti štiti klip s mnogobrojnim cvjetovima. Ljeti se pojavljuju žarko crveni bobičasti plodovi na klipu koji podsjeća na klip kukuruza.

Asparagus acutifolius

Asparagaceae

bodljikava šparoga

ZANIMLJIVOSTI

Biljka je jestiva i ljekovita. Jestivi su mladi izdanci (prilikom branja kidamo ih neposredno prije odrvenjelog dijela), dok ostali djelovi nisu jestivi. Bobice su otrovne, ali pržene sjemenke nisu i mogu se korstiti kao zamjenu za kavu. U narodnoj medicini još od starog vijeka šparoga se koristi za lječenje bubrežnih bolesti.

OPIS

Šparoga je grmolika, drvenasta trajnica,

vrlo razgranata, visoka do 1 metar.

Stabljike su bridaste, izbijaju iz podzemnih gomoljčića. Starije stabljike su sivkaste i mogu se penjati po drugim biljkama ili drugačijoj podlozi. Glavni ogranci imaju čvrste, trnovite ljske. Biljka je dvodomna, pa se muški i ženski cvjetovi razvijaju na posebnim jedinkama. Cvjeta od travnja do lipnja, cvjetovi su maleni, dugi oko 3 mm, žućkastozeleni i mirisni. Plod je bobica, u zrelog stadiju s crnim ovojem, koja ima 1-2 tvrde sjemenke. Mladi izbojci rastu iz podzemnih dijelova biljke svakog proljeća, obično nakon kiša i zatopljenja. Postojanje gomolja biljci omogućava preživljavanje i ponovni brz rast nakon npr. požara.

Celtis australis

Ulmaceae

koprivić

ZANIMLJIVOSTI

Često se sadi kao ukrasna biljka jer je otporna na onečišćenje zraka i dugo živi. Plod ovog stabla je sladak i jestiv, a može se jesti sirov ili kuhan. Lišće i plod zatvaraju, smiruju i jačaju želudac. Uvarak od lišća i plodova se koristi u liječenju amenoreja, teških i menstrualnih i intermenstrualnih krvarenja i grčeva (kolika). Uvarak se također može koristiti za stezanje sluznice u liječenju proljeva, dizenterije i čireva u probavnom traktu. Od kore se dobiva žuta boja. Iako su koštunice vrlo tvrde, njima se zimi hrane ptice batokljuni.

OPIS

Bjelogorično stablo koje može narasti 20-25 metara visine.

Lišće je jednostavno, izmjenično, oštrosazubljeno, grubo na vršcima, ima dlačice s donje strane, 5 do 15 cm dužine i tamnosivo/zeleno tijekom sezone, blijedi do svjetložute boje prije nego što otpadne u jesen. Cvjetovi su mali, zeleni, bez latica, pojedinačni ili u malim nakupinama. Plodovi su male, tamnoljubičaste bobice (koštunice), 1 cm promjera, vise u kratkim grozdovima i izuzetno su popularne među pticama i drugim životinjama. Kora je tvrda, debela, glatka i siva, tek u starijoj dobi ponegdje su vidljive manje kvrge.

ZANIMLJIVOSTI

Centaurea sp. div.
Asteraceae
zećine

U tradicionalnoj medicini livadna zećina se koristi kao lijek za oboljenje bubrega i urinarnih putova, samostalno ili kao sastojak diuretičkih mješavina. Od cvjetova se radi hidrolat, za njegu zrele kože. Oblog ublažava simptome konjuktivitisa. Vrlo medonosan cvijet. Može se koristiti za bojanje pamuka i vune. Cvatove posjećuju razne vrste kukaca.

dalmatinska zećina

dubrovačka zećina

modri različak

OPIS

Zećina ili različak, vrlo opsežan biljni rod s približno 500 vrsta pretežito mediteranskih jednogodišnjih biljaka i trajnica iz por. cjevastocvjetnih glavočika (Asteraceae). Njihovi modri, ljubičasti, ružičasti ili žuti, rijetko bijeli cvjetovi skupljeni su najčešće u pojedinačnim glavicama na vrhovima ograna. Glavice su okružene ovojem ljuškastih listića. U Hrvatskoj raste četrdesetak vrsta, među kojima i nekoliko značajnih hrvatskih endema kao što su: dubrovačka zećina, biokovska zećina, suličasta zećina, palagrška zećina, jabučka zećina, dalmatinska zećina. Na mnogim travnjacima česta je obična zećina, a na žitnim poljima kao korov raste, danas rjeđi, modri različak.

Cephalaria leucantha
Dipsacaceae
bijela glavatka

ZANIMLJIVOSTI

Cvatove posjećuju raznoliki opršivači, između ostalih i leptiri.

OPIS

Trajnica, raste do visine od 90 do 150 centimetara. Ova otporna višegodišnja biljka ima dugačku stabljiku s razdvojenim listovima nalik paprati. Cvjetovi su skupljeni u kuglaste glavičaste cvatove, bijledožuti ili bijeli, cvatu od srpnja do rujna.

Cercis siliquastrum

Fabaceae

judino drvo

OPIS

Malo listopadno stablo ili veliki grm koji raste do 12 metara u visinu i 10 metara u širinu. Listovi su mu jednostavnji i veliki, srcolikog oblika. Cvate u svibnju, prije nego što joj narastu listovi. Ružičasti do ljubičasti cvjetovi formiraju cvatove u obliku grozda, obično na prošlogodišnjim granama. Plod je svjetlosmeđa plosnata mahuna dužine do 10 cm. Ostaje na stablu od jeseni do proljeća.

ZANIMLJIVOSTI

U narodnoj medicini judić se koristio za liječenje anemije, stresa i umora, zatim kod tretiranja bubrežnog kamenca kao i kod oticanja nogu u trudnoći te respiratornih bolesti. Dobar je diuretik, a pomaže i kod začepljenog nosa i sinusa jer olakšava disanje. Cvjetovi su bogati vitaminima i mineralima te karotenom koji doprinose rastvaranju masnih naslaga u krvi i jetri, posebice ako se kombiniraju s peršinom. Sjemenkama se hrane sjenice, a izvlače ih kljunom iz zrelih mahuna.

ZANIMLJIVOSTI

Clematis vitalba Ranunculaceae obična pavitina

Uvjetno jestivi sasvim mladi izdanci, potrebno ih je prokuhati. Sadrži otrovnu tvar protoanemnin te se stoga prestala koristiti u ljekovite svrhe. U prošlosti su se stabljike koristile za pletenje košnica za pčele. Ptice rado koriste materijal od sjemena kod izrade gnjezda. Kod uklanjanja stabljika pavitine, npr. sa stabala i kao korova, treba biti oprezan jer sok biljke može uzrokovati plikove na koži.

OPIS

Pavitina se pojavljuje u obliku listopadnog, penjućeg grma, s razgranatim, užlijebljjenim stabljikama. Raste u visinu 4-12 metara. Listovi su dugi 4-6 centimetara i srlolikog su oblika. Cvjeta na prošlogodišnjim granama, a cvjetovi su zelenkastobijeli, s paperjastim čaškama, mirisni i promjera 2 centimetra. Plodovi na sebi oblikuju karakterističnu svilenkastu tvorevinu, koja podsjeća na staracku bradu, kako ovu biljku nazivaju u nekim evropskim državama. Plodovi se rasprostranjuju puhanjem vjetra, u obliku su orašica.

Clematis flammula

Ranunculaceae

primorska pavitina

OPIS

Primorska pavitina je velika, snažna listopadna penjačica sa sjajnim duboko zelenim, podijeljenim lišćem sastavljenim od listića. Velik i bujan cvat čine mali, mirisni pojedinačni bijeli cvjetovi. Cvjeta krajem ljeta i u jesen, nakon čega se stvaraju pahuljaste sjemenske glavice.

ZANIMLJIVOSTI

Kao i obična pavitina. Uvjetno jestivi sasvim mladi izdanci, potrebno ih je prokuhati. Sadrži otrovnu tvar protoanemnin te se prestala stoga koristiti u ljekovite svrhe. Ptice rado koriste materijal od sjemena kod izrade gnijezda.

Campanula sp. div. Campanulaceae zvončike

ZANIMAJVOSTI

Mladi izdanci, prizemni listovi i korijen su jestivi. Cvjetove posjećuju raznolike skupine kukaca, između ostalih pčele i bumbari. Na starim zidovima u gradu Rijeci uobičajena vrsta je piramidalni zvončić.

Zvončić ili zvončika (*Campanula*), biljni rod s približno 300 do 400 vrsta jednogodišnjih i trajnih zeleni iz porodice zvončica (Campanulaceae). Imaju pravilne, sulatične cvjetove sa zvonastim, rjeđe koturastim, vjenčićem različitih boja. Zbog lijepih cvjetova mnoge se vrste uzgajaju kao ukrasne. U Hrvatskoj raste oko 35 vrsta. Na području naše županije moguće je naći: okruglolisni zvončić (*Campanula rotundifolia*) i piramidalni zvončić (*Campanula pyramidalis*). Neke su vrste značajni hrvatski endemi: istarski zvončić (*Campanula istriaca*), prozorski zvončić (*Campanula fenestrellata*), Tommasinijev zvončić (*Campanula tommasiniana*), Portenschlagov zvončić (*Campanula portenschlagiana*), Waldsteinov zvončić (*Campanula waldsteiniana*).

OPIS

Colutea arborescens

Fabaceae
pucalina

OPIS

Pucalina je listopadni, razgranati grm koji naraste 2 do 4 metra u visinu. Mladi vitki izbojci obavijeni su zelenkastom korom posutom bijelim dlačicama, dok je na starijim granama kora sivkasta i ljušti se.

Korijen ove biljke je jako dobro razvijen pa se pucalina koristi za zaštitu tla od erozije.

Listovi su neparno perasti. Sastavljeni su od 7 do 13 jajolikih do široko elipsastih listića. Na vrhu su listići plitko usječeni, a rub im je cjeleovit. Dugi su oko 3 centimetra. Žuti cvjetovi skupljeni su u rijetke cvatove smještene u pazusima listova. Plod je u obliku nabrekle, mjehuraste mahune. Ispočetka je zelenkasta, a kasnije postaje svjetlosiva. Duga je 2-3 centimetra, te sadrži brojne sjemenke. Mahuna ostaje na stabljici još dugo nakon što sa stabljike otpadne lišće.

Ova biljka cvjeta krajem proljeća ili početkom ljeta, odnosno od svibnja do kolovoza. Plodove pak daje od kraja svibnja, pa sve do rujna.

ZANIMLJIVOSTI

Listovi su se nekad koristili u narodnoj medicini kao purgativ. Sjemenke su otrovne. Mahune se koriste kao dekoracija u cvjetnim aranžmanima.

ZANIMLJIVOSTI

Drenjine se koriste kao suho voće, za pravljenje pekmeza i soka. Mogu se i konzervirati kao masline. U narodnoj medicini plodovi se koriste kao sredstvo za zaustavljanje proljeva. Zbog rane cvatnje važna je biljka za pčele i druge vrste kukaca oprašivača.

Cornus mas
Cornaceae
drijen

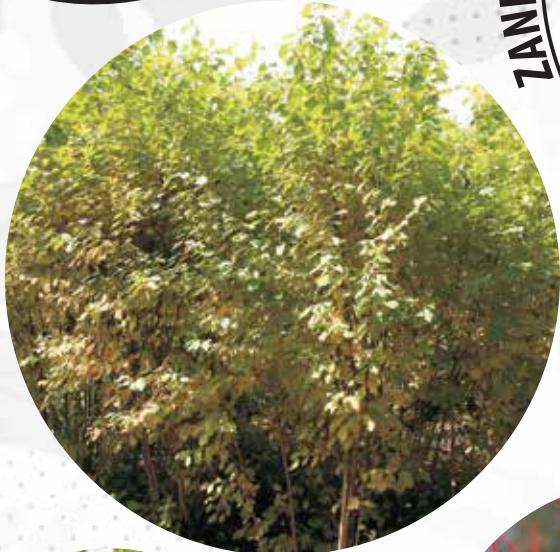

OPIS

Drijen je listopadni grm ili nisko drvo, do 8 m visine, sa zaobljenom gustom krošnjom. Mlade grančice su zelenkastosmeđe i većinom fino dlakave. Listovi su ovalnog oblika, s dugačko izvučenim vrhovima. Cvjetovi su žuti. Javljaju se rano, prije listanja, sakupljeni u štitasti cvat, pravilni su i četvoročlani. Cvjeta u veljači i ožujku. Drenjine su plod drijenka, duguljastog su oblika. Mlade drenjine su svjetlocrvene boje i nisu ukusne za jelo, dok su zrele drenjine tamnocrvene boje i vrlo ukusne za jelo. U skupini obično raste po jedna ili dvije drenjine. Sadrže malu košticu.

Cornus sanguinea
Cornaceae
svib

OPIS

Svib je veći
listopadni razgranati grm koji

naraste i do 6 m. Raste u većem dijelu Europe i
zapadnoj Aziji, obično na rubovima šuma, jer voli topla,
sunčana ili polusjenjovita mjesta.

Razmnnožava se sjemenom ili korijenovim izdancima i reznicama.
Plod je okrugla crna bobica sa svijetlim točkicama i jednom košticom
koji nije preporučljivo jesti jer izaziva mučninu i probavne tegobe.

ZANIMLJIVOSTI

Po
ovoj biljci ime je
dobio peti mjesec -
svibanj, u kojem biljka i
cvjeta, a naziv vrste
(sanguinea, boje krvi)
dolazi po boji lišća koje
koncem jeseni
poprimaju crvenu boju
kao i gole grane
zimi.

Hippocrepis emerus subsp. emeroides, sin.: Coronilla emeroides

Fabaceae

šibika

ZANIMLJIVOSTI

Čitava biljka koristi se kao diuretik, kardiotonik i emetik. Oblog napravljen od lišća koristi se za liječenje reumatizma i grčeva mišića. U narodnoj medicini preporučuje se kao laksativ.

Cvjetove šibike posjećuju raznoliki kukci, osobito pčele i bumbari.

Šibika

ne pripada rodu grašara (*Coronilla*) nego u potkovice (*Hippocrepis*). Mlade biljke imaju glatku koru zelene boje, a s godinama ona poprima sivkasto-zelenu boju. Listovi su neparno perasti, sastavljeni od 7 do 9 jajolikih, golih liski, svjetlozelene boje, dužine 1-2 cm. Cvjetovi su žuti, pojavljuju se u obliku cvatova sastavljenih od 5-7 cvjetova, na zajedničkoj stапki dugoj oko 2 cm. Šibika cvjeta krajem proljeća i početkom ljeta, odnosno u svibnju i lipnju. Plod je člankovita mahuna koja se ne otvara.

OPIS

Cotinus coggygria

Anacardiaceae

ruj, rujevina

ZANIMLJIVOSTI

Jak i razgranat korijen dobro veže tlo, pa se koristi za sprječavanja erozije. U narodnoj medicini koristi se za suzbijanje proljeva, protiv paradontoze, hemoroida i kod čira na želucu. Pomaže kod zacjeljivanja ranica u ustima, kod vanjskih rana, čireva i akni. Također se koristi kao lijek protiv dizenterije, kolitisa i čelavosti. Plod je otrovan, a ljekoviti dijelovi zapravo su list i kora. Listovi se beru samo kad biljka procvjeta, a zatim se osuši. Na cvatovima se zadržavaju raznolike vrste kukaca.

OPIS

Ova biljka se najčešće javlja kao grm visok 5-7 metara, rjeđe kao manje stablo. Ima uspravne šibolike grane. Na granama su listovi dugi 3 do 8 centimetara, tamnozelene do plavičastozelene boje. Ovalnog su oblika. U jesen poprimaju razne nijanse crvene boje. Dvospolni cvjetovi čine cvatove duge 15-30 centimetara u obliku rahlih terminalnih metlica, sićušni su, promjera 5-10 milimetara. Svaki cvijet oko sebe ima pet krunica bijedožute boje. Plod je malena kruškolika koštunica, mrežasto naborana, obično promjera 2-3 milimetra. Rujevina cvjeta u svibnju i lipnju, dok plodovi dozrijevaju u srpnju i kolovozu.

Crataegus monogyna
Rosaceae
glog

ZANIMLJIVOSTI

Čaj od gloga se tradicionalno upotrebljava za liječenje i sprječavanje kardiovaskularnih smetnji. U suvremenoj medicini koristi se kao lijek za aterosklerozu, hipertenziju, za jačanje rada srca te za umirenje. Mlado lišće i pupovi mogu se pripremiti kao salata, a od plodova koji su prošli prvi mraz rade se marmelade.

OPIS

Troviti

grm ili do 8 metara visoko stablo.

Raste samoniklo uz rubove šuma i polja, uz ograde i živice, po šikarama, planinama i među drugim grmljem. Voli sunčana mjesta. Drvo bijelog gloga je tvrdo i žilavo, kora glatka i sivo-pepeljaste boje, a grane su trnovite. Listovi su duboko urezani i na vrhu pilasti te variraju oblikom, a s donje strane su svjetlozeleni, s gornje tamnozeleni i sjajni. Cvjetovi su bijeli s crvenim prašnicima. Crveni plod, odnosno gloginja je jajolikog ili kuglastog oblika s ostatkom čaške na tjemenu, a nosi jednu sjemenku. Plod ima, sve do prvih mrazeva, trpak i kiseo okus nakon kojih postaje meksi i ukusniji. Crvena boja ploda sušenjem se mijenja u crvenkastosmeđu.

Cyclamen purpurascens

Primulaceae

ciklama

OPIS

Divlja
ciklama je višegodišnja zeljasta

biljka koja naraste od 5 do 15 centimetara u visinu. Listovi su bubregolikog ili srcolikog oblika, te većinom na gornjoj površini imaju srebrnaste ili bijele šare. Mirisni cvjetovi su ružičaste boje, a rastu u razdoblju od lipnja do rujna. Sastavljeni su od pet latica, a na dnu svake je tamnoružičasto obojen dio.

ZANIMLJIVOSTI

Kuhani i pečeni gomolji su jestivi, dok su sirovi vrlo otrovni zbog velikog udjela saponina. U narodnoj medicini mljeveni sušeni korijen koristi se za čišćenje crijeva te kod jakih glavobolja. Ciklama je zaštićena biljka te je branje cvijeta i gomolja zabranjeno.

ZANIMLJIVOSTI

Otrovna je čitava biljka, a najviše sjemenke.

Drvo je dekorativno, spororastuće, služi za izradu drvne galerije.

Euonymus europaeus
Celastraceae
obična kurika

To je listopadni grm ili omanje drvo koje može biti do 6 metara visoko. Ima rijetku i prozračnu krošnju. Listovi su elipsasti do jajasti, nasuprotni s kratkom peteljkom. Cvjetovi su dvospolni, zelenkastobijeli u paštitalistim cvatovima. Otvaraju se u ožujku i travnju. Plod je tobolac u obliku kožaste čahure, s krilastim bridovima koji dozrijeva u rujnu i listopadu.

OPIS

Ficus carica Moraceae smokva

ZANIMLJIVOSTI

Jestivi plod. Smatra se da je smokva bila jedna od prvih biljaka koje su bile kultivirane za ljudsku ishranu. Osušeno voće je važan izvor vitamina, minerala, ugljikohidrata, šećera, organskih kiselina i fenola. Svježe i suhe smokve od davina su poznate kao laksativ koji ne iritira i ne stvara naviku. Suha smokva djeluje ljekovito na rad želuca, upija višak kiseline i tako ublažava tegobe gastritisa. Uravnotežuje odnos bakterija u crijevnoj flori, pomaže sazrijevanje sekreta, smiruje kašalj, djeluje antiseptički.

OPIS

Obična
smokva (maloazijska
smokva, pitoma smokva, *Ficus carica*)

je veliki listopadni grm ili manje drvo koje potječe iz jugoistočne Azije i područja istočnog Mediterana.

Naraste 3 do 10 m visoko, ali u širinu ide više nego u visinu (4 do 9 m). Ima glatku sivu koru, a listovi su dugi 12 do 25 cm i 10 do 18 cm široki. Plod je dobro poznata smokva dugačka 3 do 5 cm, zelene do ljubičaste boje.

Foeniculum vulgare
Apiaceae
koromač

ZANIMLJIVOSTI

Znanje o ljekovitim svojstvima ove biljke jedno je od nastarijih u povijesti travarstva i poznato je u svim starim civilizacijama. Pomaže nizu ženskih oboljenja i potiče važne funkcije poput izlučivanja mlijeka, regulira mjesecnicu, potiče rad jajnika, smiruje probavu. Ulje dobiveno od sjemena koristi se za izradu farmaceutskih pripravaka namijenjenih liječenju dišnih puteva, za ublažavanje grčeva u probavnom traktu te protiv nadutosti crijeva. Vrlo je učinkovito sredstvo protiv komaraca. Sastavnica je mnogih medicinskih čajnih mješavina, a posebno je cijenjen u pedijatrijskoj praksi za ublažavanja grčeva u dojenčadi. Rado se koristi kao dominirajuća nota u biljnim rakijama. Cvatovi privlače raznolike skupine kukaca, a listovima se hrane gusjenice ugroženog i strogo zaštićenog leptira lastinog repka.

OPIS

Dvogodišnja biljka koja naraste od 1 do 2 metra, glatke, okrugle, plavkaste, sitno prugaste i razgranjene stabljike. Listovi su plavkasto-zeleni, višestruko perasto razdijeljeni, a listići igličasti i tanki kao konac. Na vrhovima stabljike razvijaju se sitni žućkasti cvjetovi složeni u veliki sastavljeni štitac. Plodovi su duguljasti, rebrasti i nešto spljošteni. Miris sjemena je aromatičan, a okus vrlo sličan anisu. Cvate od srpnja do listopada, a sjeme sazrijeva od rujna do kraja listopada.

Frangula rupestris
Rhamnaceae
kamenjarska krkavina

ZANIMLJIVOSTI

Kora i plodovi se u narodnoj medicini koriste kao laksativ zbog sadržaja antrakinona. Cvjetove rado posjećuju pčele.

Listopadni

gusto razgranati grm, naraste do

150 cm visine. Grane su u početku polegle i dlakave, ali bez trnova, kasnije se usprave i ogole, razrastu se u promjeru od 1,5 do 2 metra. Kora je tanka, svjetlosmeđa do ljubičasta, glatka ili plitko ispucana. Listovi su naizmjениčni, jednostavni, eliptični ili okruglasti, dugi 2 do 5 cm, fino nazubljeni ili cjeloviti, blago valoviti, na licu zeleni i goli, na naličju žučkasto zeleni i na žilama dlakavi. Cvjetovi su sitni i neugledni, plodovi su zeleni, pa crveni i na kraju crni, sjajni, promjera 4 mm, dozrijevaju od srpnja do rujna.

OPIS

Fraxinus ornus
Oleaceae
crni jasen

Bjelogorično drvo visine oko 8 metara, ali može narasti i do dvadesetak metara. Promjer stabla je oko 1 metar. Kora je tanka, sive boje, a u starosti pri dnu donekle ispuca. Korijen mu je dosta razgranat i plitak. Pupoljci su blijedo ružičastosmeđe do sivkastosmeđe boje. Na ograncima su smješteni neparno-perasti listovi dugi 20 do 30 centimetara, izgrađeni od 5 do 9 jajolikih ili elipsastih listića čiji je rub pilasto nazubljen. Cvjetovi jasena su skupljeni u metličaste cvatove duge do dvadesetak centimetara, te jako neugodno mirišu. Kremaste su boje. Plodovi dozrijevaju u rujnu. To su oko tri centimetra duge smeđe ahene. Crni jasen cvjeta početkom svibnja. Cvjetanje i listanje odvija se istodobno.

ZANIMLJIVOSTI

Zarezivanjem kore dobiva se sok koji se osušen i stvrđnut koristi kao slatkiš, ali i lijek za kašalj kod djece te blagi purgativ. Od kore se nekad radila crna boja za bojanje tkanina. Pupovi se mogu jesti kuhanji, ali zbog gorčine potrebno je dva puta mjenjati vodu.

OPIS

Hedera helix Araliaceae bršljan

ZANIMLJIVOSTI

Plodovima bršljana hrane

se mnoge ptice, a posebno su

važni u ishrani kosova zimi kada je

dostupne hrane malo. Dijelovi bršljana

su gorkog okusa i otrovni, a ljekovitost i

otrovnost biljke potječe od saponizidnih

tvari. Kliničkim ispitivanjima dokazana je

djelotvornost bršljana odnosno njegova

aktivnog sastojka alfa-hederina u

liječenju kašila. U narodnoj medicini

koristi se i za liječenje grčeva, bolesti

žući, reume, otrovanja pesticidima

te kožnih oboljenja. Od smole

iz debla radi se

afrodizijsk.

OPIS

Ova penjačica naraste 20 do 30 m

u visinu na za nju prikladnim mjestima,

kao što je drveće, klifovi i zidovi. Javlja se na vlažnim i humusnim zemljиштима, ali dobro podnosi i

kamenita i vapnenasta tla, voli vlažan zrak. Odlikuje se

kožastim zimzelenim listovima koji na jednoj biljci mogu doći u

više različitih oblika. Listovi mogu biti zeleni ili prošarani

kremastobijelim ili srebrnastim prugama, a dugi su 50-100 mm.

Srcolikog su varijabilnog oblika i spiralno raspoređeni. Spiralno su

raspoređeni po stabljici koja se pomoću zračnog korijena penje i prihvati za

podlogu.

Cvjeta od kraja ljeta do kasne jeseni, točnije od kolovoza do listopada.

Cvjetovi su bijelozelene boje. Plod su tamnoplavе bobice promjera 6-8 mm.

U svakom plodu se nalazi 1-5 siemenki

Hypericum perforatum **Hypericaceae** **gospina trava**

ZANIMLJIVOSTI

Suvremena medicina koristi ovaj od davnina poznati narodni lijek za niz oboljenja. Aktivni spoj hipericin liječi depresiju, antibiotski spojevi djeluju na stafilocok, streptokok i E. Coli. Čaj se preporučuje kod poremećaja rada imunosnog sustava, mokraćnog, probavnog, dišnog, spolnog i živčanog sustava. Ulje pomaže kod opeketina, osipa, ranica, herpesa, reume, akni, afti, infekcija zubnog mesa, hemoroida, grčeva maternice, uplanih procesa na spolnim organima, gihta, bolova u vratu i kralježnici te tvrde kože. Čest je sastojak raznih ljekovitih rakija.

OPIS

Kantarion je višegodišnja zeljasta biljka s razgranatim korijenom. Stabljika je uspravna, gola, visine od 20 do 100 cm. Cvjetovi su žuti. Cvjeta od svibnja do rujna.

Juniperus oxycedrus

Cupressaceae

bodljikava šmrika

Šmrika je izrazito iskoristiva biljka.

Prokuhan plod se koristi kao začin različitim varivima, dok se stavljanjem u rakiju dobiva ljekovita rakija „šmrikovača“. Plod sadrži tvari koje djeluju protiv crijevnih parazita i pospješuju izlučivanje mokraće. Drvo je žilavo i tvrdo, a koristi se za izradu drvenog posuđa. Od drveta se dobiva ulje koje se korisiti za liječenje bronhitisa, kašla, katara, za uništavanje raznih patogena u crijevima te za lječenje kožnih bolesti.

OPIS

ZANIMLJIVOSTI

Zimzelena biljka, raste kao srednje visok grm (1 do 2 m) ili nisko stablo (3 do 5 m), a može narasti i do 15 m. Muška stabla su viša, dok su ženska grmolika i nose plodove. Oblik grma ili stabla može biti različit, a obično je jajast ili čunjast. Deblo je žlebasto, a grane su uglavnom uzdignute ili viseće. Kod mladih biljaka kora je glatka, dok se kasnije izbrzada i odvaja u vidu ljuški i traka. Sivo smeđe je boje. Lišće borovice je igličasto, duljine od 5 do 30 mm, širine oko 2 mm. Po tri listića se nalaze u pršljenu. Listovi su uspravni, široki pri bazi, dok se prema vrhu postupno sužavaju. Donja strana lista je zelena, a na gornjoj strani obično se nalaze dvije bijele ili sive pruge. Sjemenke su smještene u bobičastom češeru promjera 6 do 9 mm.

Lamium maculatum

Lamiaceae

pjegava mrtva kopriva

ZANIMLJIVOSTI

Mrtva

kopriva ubraja se u biljke s ljekovitim svojstvima. Uglavnom se priprema kao čaj, a za konzumiranje se koriste svi njezini dijelovi - od korijena do cvijeta. Mrtva kopriva posebno je bogata vitaminom C zbog čega se sve više koristi za pripremu ukusnih salata, juha i ostalih jela. Kao lijek koristi se od davnina. Djeluje kao umirujuće sredstvo, pomaže kod problema s nesanicom, lijeći slabokrvnost i anemiju, smanjuje menstrualne bolove, potiče rad mjehura te pomaže kod svih ostalih bolesti mokraćnog sustava. Cvjetovi sadrže mnogo nektara pa su važna pčelinja paša, a u gradskim uvjetima ova je medonosna vrsta posebno važna za održavanje populacija bumbara.

Trajnica

OPIS

je koja naraste 20 do 80 cm visoko. Ima uspravnu, dlakavu stabljiku. Listovi su 3 do 8 cm dugi i 2 do 7 cm široki, na 1 do 4 cm dugoj peteljci, jajasto trokutasti, nazubljenog ruba i ponekad s bjelkastom pjegom. Po 6 do 14 purpurnocrvenih cvjetova je skupljeno u pršljenasto raspoređenim cvatovima. Cvjeta od travnja do studenog.

Laurus nobilis

Lauraceae
lovor

OPIS

Zimzeleno stablo ili grm s tamnozelenim, kožastim, kopljastim listovima.
Cvjetovi dvodomni, neugledni, žute boje.
Plod je modrocrna koštunica (bobica).

ZANIMLJIVOSTI

Listovi se koriste u narodnoj medicini u liječenju groznice. Eterično ulje lovora je dobar dezinficijens i insekticidno sredstvo. U prošlosti se upotrebljavao za sprječavanje širenja kolere, dizenterije i malarije, i to dim od paljenja drva i ulja lovora - kako bi se uklonili komarci i mravi. Zdrobljeni plodovi i masno ulje lovora dio su nekih pomasti, na primjer, „mlječne” masti, koja se koristi protiv grinja, za reumatske bolove, grčeve, neuralgiju. Koristi se kao začin u kuhanju. Izvrsno podnosi rez te je pogodan za formiranje gustih živica. Plodove zobju ptice, posebno kosovi.

Ligustrum vulgare

Oleaceae
kalina

Listopadni grm, naraste do 3 metra visine, kora joj je sivosmeđa. I listovi i pupoljci su nasuprotni, a cvjetovi jednodomni i vrlo mirisni. Plod je crna boba, velika do 1 cm, s dvije do četiri sjemenke.

OPIS

ZANIMLJIVOSTI

Medonosna je, ali je med pomalo gorkog okusa. Obična kalina je otrovna biljka, a otrovni su joj svi dijelovi, pogotvo bobice. Kod orezivanja živica treba koristi rukavice jer može doći do iritacije kože. U narodnoj medicini koristi se za lječenje kožnih bolesti, bolesti grla poput gljivica i afti, svih oblika proljeva, bolesti želuca te za katar želuca, crijeva i maternice.

Kačun je rod trajnica iz porodice kačunovki ili orhideja

(Orchidaceae). Latinsko ime roda dolazi iz grčke riječi za testise, zbog oblika njegovih gomolja, pa je u hrvatskom poznat i kao mudavac i pasja jaja. Rod, s blizu 60 vrsta, raširen je po velikom dijelu Europe, sjeverozapadnoj Africi i Kini. U Hrvatskoj je zabilježeno više vrsta i podvrsta, među kojima: talijanski kačun, muški kačun, kacigasti kačun, finobodljasti kačun, grimizni kačun, četverotočkasti kačun, majmunov kačun, kratkostrugasti kačun.

Orchis sp. div.
Orchidaceae
kačuni (orhideje)

grimizni

četverotočkasti

majmunov

kratkostrugasti

muški

ZANIMLJIVOSTI

Gomolji

kačuna izvrsna su nutritivna i ukusna hrana. U ljekovitu se svrhu priprema juha ili kaša. U gomolju ima dosta sluzi koja je ljekovito sredstvo kod liječenja upalnih procesa na sluznici koja se događaju za vrijeme proljeva i to naročito kod djece (iritacije crijeva, nametnika), katara crijeva, kod upale grla, upale desni, preporučuje se rekonvalescentima, osobama koje su prelezale tešku bolest ili bile podvrgnuti operaciji. Koristi se i kod tegoba s iskašljavanjem katara, za jačanje i povećanja bijelih krvnih zrnaca, za smanjenje sistoličkog krvnog tlaka kod hipertenzije, jačanje probavnog sustava, i to naročito želuca, za jačanje imuniteta, za poboljšanje vida, za smanjenje masnoća u krvi. Sve vrste kačuna u nas su zakonom zaštićene. Njihova ugroženost je osobita u gradovima te je branje ili uništavanje strogo zabranjeno.

Ostrya carpinifolia
Corylaceae
crni grab

Drvo je teško, tvrdo, čvrsto i žilavo, a upotrebljava se u gradnji strojeva (čunkovi tekstilnih strojeva), glasovira, drvenih zupčanika, klupa za bljanjanje, tokarenje i rezbarenje te u kolarstvu.

Grab je iznimno korisna biljka za ostatak ekosustava.

Predstavlja sigurno utočište za ptice i manje sisavce kako bi u miru mogli nesti jaja i skloniti se od klimatskih uvjeta.

Predstavlja izvor hrane za brojne gusjenice, a manji sisavci jedu sjemenke u jesen. Tijekom zriobe plodova mravi raznose oraščice i odnose ih u svoje mravinjake čime potpomažu širenje ovog prelijepog autohtonog stabla.

ZANIMLJIVOSTI

Crni grab je širokolisno bjelogorično drvo, koje može doseći i do 24 metara. Ima grubu koru i dvostruko nazubljeno lišće dugو 3 do 10 cm. Cvjetovi se javljaju u proljeće, s muškim resama dugim 5 do 10 cm i ženskim resama dužine 2 do 5 cm. Plodovi su u visećim grozdovima 3 do 8 cm sa 6 do 20 sjemenki; svako sjeme je mali oraščić od 2 do 4 mm, potpuno zatvoren u mjeđuru nalik ovojnici.

OPIS

Osyris alba
Santalaceae
metlina

ZANIMLJIVOSTI

Svježi

cvjetovi vrlo ugodno

mirisu, a mnoštvo plodova koji dugo ostaju na grančicama čini metlicu vrlo dekorativnom i zanimljivom hortikulturi. Na plodovima ove vrste često se zadržava jedna vrsta stjenice čeličnoplave boje.

Bijela
metla (*Osyris alba*),
vještičja metla, metlica, metla,
iz porodice santalovke (Santalaceae)

OPIS

je zimzeleni, niski grm zelenih, uglatih i metličastih uspravnih grančica (otuda i naziv vrste) visine 50-60 cm. Kora je tanka, tamnozelena i gola, a korijen dobro razvijen. Listova je razmjerno malo, biljka je poluparazit na korijenu maslina, vinove loze i sl. Vrsta je dvodomna, cvjetovi su jednospolni, mnogobrojni i slatkasta mirisa. Cvate u ožujku i travnju, plod je jednosjemena košutnica veličine graška jarkocrvene boje. Okruglaste sjemenke su krupne i bijele.

Phillyrea latifolia
Oleaceae
zelenika

ZANIMLJIVOSTI

Iznimno otporna
biljka, koja izvrsno podnosi
orezivanje i oblikovanje.
Jestivi, ali neukusni plodovi.

Zimzeleni grm
ili niže stablo iz
porodice maslina. Naraste 6
do 10 metara, široke krošnje,
robustnih grana, glatkog sivocrne kore
kasnije sitno ispučane. Listovi su
jednostavni, nasuprotni, ovalni ili eliptični, 2 do
7 cm dugi i 1 do 4 cm široki, kožasti, tupog vrha,
sitno nazubljeni, na licu tamno, a na naličju
svjetlozeleni, na kratkoj žutoj peteljci. Cvjetovi su
neugledni, sitni, zelenkastožuti, ugodna mirisa. Cvatu od
ožujka do svibnja. Plod je okrugla mesnata plavkastocrna
koštunica promjera 7 do 10 mm, dozrijeva u rujnu.

OPIS

OPIS

Drača je listopadni grm visine do 3 metra, razgranate krošnje. Grane su sivkasto do crvenosmeđe, prekrivene oštrim trnjem. Trnje je smješteno u nasuprotne parove, veće i manje. Listovi su naizmjenično raspoređeni, jajoliki, kožasti, blago nazubljeni. Cvjetovi su mali, zvjezdastog oblika, čaška se sastoji od vjenčića s pet žućkastozelenih latica. Cvate od svibnja do kolovoza. Plodovi su okrugli, okriljeni s koštunicom u sredini.

Paliurus spina-christi
Rhamnaceae
drača, diraka

ZANIMLJIVOSTI

Plodovi su jestivi. Preporuča se 10 plodova dnevno za bolju probavu, najbolje na prazan želudac. Drača ima antiseptičko i protuupalno djelovanje. Zbog velikog sadržaja treslovina liječi sve probavne organe, upalu debelog crijeva, spriječava zatvor, dizenteriju, zaustavlja proljev. Čaj od plodova drače izvrstno liječi reumu, potiče rad bubrega i izlučivanje mokraće. Liječi upalu grla i ždrijela. Služi za bolje ispiranje desni. Pomaže kod teško zacjeljujućih rana. Drača je i medonosna biljka. Cvjetovi drače su mali, žućkasti, neugledni, diskretnog mirisa, a pčele ih obožavaju. Med od drače snižava kolesterol, jača imunosni sustav i pomaže kod kardiovaskularnih bolesti. Pčelari kažu da je dobar afrodizijak kao i lijek kod malignih oboljenja. Koštunice jedu neke vrste ptica, posebno batokljuni koji tvrdi ovojnicu koštunice zdrobe masivnim kljunom.

Prunus mahaleb

Rosaceae

rašeljka

OPIS

Rašeljka je listopadno drvo iz porodice ruža (Rosaceae), visine do 10 metara, glatke, sjajne kore koja, kao i drvo, sadrži kumarin (organski spoj aromatična mirisa). Listovi su okruglasti ili široko jajasti, dugi 3 do 6 cm, na rubu sitno pilasto nazubljeni, sjajna lica i dlakava naličja. Rašeljka cvjeteta prije listanja (od travnja do lipnja) bijelim, mirisnim cvjetovima skupljenima u gronje. Plod je crna, gorka koštunica glatke koštice.

Plodovi

se mogu upotrebljavati za spravljanje sirupa, džemova, vina, octa i likera, ulje sjemenki daje posebnu aromu. U arapskim zemljama jezgra se upotrebljava kao

konzervans. U Turskoj se jezgre suše i melju te koriste kao začin, za poboljšanje okusa brojnim jelima ili se cijela jezgra dodaje u umak. Od davnina se rašeljka koristi u narodnoj medicini. Iako je duga povijest upotrebe, malo je istraživanja provedenih o njenim biološkim aktivnostima. Različiti dijelovi, tj. njihovi ekstrakti imaju antibakterijsko, antifungalno, antimikrobno, antioksidativno i protuupalno djelovanje.

Od drveta su se nekada izradivale lule za pušenje. Cvjetove posjećuju mnoge vrste kukaca, a plodovima se hrane ptice.

ZANIMLJIVOSTI

Pistacia terebinthus
Anacardiaceae
tršlja smrdljika

OPIS

Grm ili nisko drvo, visoko 2 do 6 metara. Čitava biljka je aromatična, smolasta, kora u početku glatka, sivkastosmeđa kasnije mrežasto ispučala i smeđa, korjenjski sustav jak i prodire duboko u pukotine vapnenačkih stijena lomeći ih. Pupovi prekriveni s nekoliko ljuški, spiralnog rasporeda. Listovi izmjenični, neparno rasperani, sastavljeni od 3 do 9 liski, dimenzije liski 2-8,5 x 1-3,5 cm, jajolike ili duguljaste, šiljaste do tupe, gole, kožaste. Cvjet je grozdasti s ukupno 100 do 400 jednospolnih cvjetova. Muška metlica je kraća, do 9 cm, a ženska duža, preko 20 cm, a u plodu se dodatno izduži. Plod je koštunica, dimenzija 5-7 x 4-6 mm, obrnutojajolika, stisnuta, najprije je zelena potom crvena i na kraju pomodri.

ZANIMLJIVOSTI

Plodovi
su jestivi, mada trpki, gorkasti i smolasti, mogu se nezreli pohraniti u zaslanjenoj kvasini za kasniju upotrebu. Jestivi su kuhanji mladi listovi kao i sjemenke sirove ili pržene, iz njih se također može dobiti jestivo ulje. Osim ulja iz sjemenki, zarezivanjem kore dobija se viskozna uljasto-smolasta ljepljiva tekućina, žučkaste do crvenkaste boje, koja se može žvakati kao žvakača guma, jer se na zraku brzo stvrdnjava tzv. terpentin. Terpentin je antikancerogen, djeluje antiseptički, pomaže bronhima, žuči, bubrežima i kod reumatizma.
Zrelim plodovima hrane se ptice, ali i puhovi.

Quercus pubescens
Fagaceae
hrast medunac

Žir je jestiv. Zbog sadržaja tanina žir moramo obraditi prije uporabe. Prženi žir je zamjena za kavu. Šiške (ili kuglaste izrasline i deformacije na lišću) su izuzetno bogate taninom i rabe se u bojanju i štavljenju. Trulo lišće je repellent puževa i raznih liceinki, a svježe inhibira rast biljki, stoga je kao malč poželjno u vrtlarstvu. U narodnoj medicini kora, list i plod koriste se za zaustavljanje krvarenja, liječenje čireva, ekcema, bijelog pranja, preobilnih menstruacija, hemoroida, nemogućnosti zadržavanja urina, krvarenja desni, a hrastovo lišće koje se skuha u otopini octa i vode (u odnosu 1:1) liječi zubobolju. Žirovi su hrana pticama, posebno golubovima i šojkama.

Hrast medunac je do 20 m visoko drvo. Promjer debla u prsnoj visini je i preko 2 m. Deblo mu je većinom nepravilna rasta. Kora je tamnosiva, uzdužno i poprečno ispucala. Pupovi su jajoliki, slabije dlakavi. Lišće je obrnuto jajoliko, dugo 6 do 12 cm, tupih i grubo nazubljenih lapova, u početku s obje strane, a kasnije samo odozdo pustenasto. Ženski cvjetovi i plodovi gotovo sjede (kao kod hrasta kitnjaka). Žir je dug oko 2 cm, rub kupule je nepravilno nazubljen, ljske čvrsto prilegle, a kupula pustenasta. Kod hrasta medunca postoji velik broj formi.

OPIS

Rhamnus alaternus
Rhamnaceae
zimzelena krkavina

ZANIMLJIVOSTI

Koristi se u izradi ormara, ima specifičan miris. Istraživanja su pokazala da čaj od biljke može biti toksičan. Listovima se hrane gusjenice leptira žučaka.

OPIS

Zimzeleni grm ili niže stablo (1 do 5 m), guste i okruglaste krošnje. Kora crvenkasto smeđa, u mladosti glatka, maslinasto siva i na granama dlakava, kasnije dobije blage, svijetle uzdužne pukotine, dosta je debela. Listovi naizmjenični, gotov nasuprotni, ovalni, dugi 2 do 7 cm, široki 3 cm, kožasti i goli, na licu zeleni i sjajni, naličje žučkasto zeleno, ušiljeni vrh, mogu biti sitno nazubljeni, na peteljci dugoj 1 cm. Cvate sitnim neuglednim cvatom od veljače do svibnja. Plod je jajasta ili kruškolika koštunica prvo crvenkasto smeđa, kasnije crne boje, promjera 3 do 4 mm.

ZANIMLJIVOSTI

Primorska krkavina je ilirsko-jadranski endem. Rijetka vrsta, usko rasporostranjena samo na primorskim Dinaridima, tj. na hrvatskoj obali i otocima, dijelom u Bosni i Hercegovini (južna Hercegovina), te uz obalu Crne Gore i Albanije. Strogo je zaštićena.

Rhamnus intermedium
Rhamnaceae
primorska krkavina

OPIS

Listopadni grm iz porodice krkavina, niskog rasta do 80 cm. Grane gusto razgranate, isprepletene i jako trnovite. Kora je sivosmeđa, tanka i glatka. Mladi izboji su crvenkastosmeđi do žučkastozelenkasti, završavaju dugim i čvrstim trnom. Listovi nasuprotni, tamnozeleni, jednostavnii, mali, dugi 1 do 1,5 cm, široki 0,5 do 1 cm, eliptični ili okruglasti, mogu biti tupi ili ušiljeni. Cvate u svibnju i lipnju malim žutozelenim cvatovima. Plod je okruglasta crvenkastosmeđa do crna koštunica promjera 0,5 cm.

Rosa sp. div. Rosaceae divlje ruže

ZANIMLJIVOSTI

Latice

cvijeta divlje ruže sabiru se u vrijeme cvatnje i dodaju jelima ili ukuhavaju sa šećerom. Čaj od pupova koristi se za liječenje proljeva, grčeva, bolesti kože, upale grla i glasnica, ženskih bolesti, bolesti jetre i živaca. Plodovi se beru prije nego potpuno sazriju, potamne i omekšaju.

Od šipka se pripremaju kompot, marmelade, pekmezi, šipkovo vino, šipkov liker. Čaj od ploda pomaže kod bolesti bubrega i mjehura, kod krvarenja želuca i crijeva, kod gihta i reume, kod tegoba s probavom, za detoksikaciju, kod avitaminoze kao vrijedan izvor vitamina C, K i raznih minerala. Cvjetove posjećuju raznoliki kukci, a plodovi su hrana životnjama.

OPIS

Izraste u 2 do 3 metra razgranati i prema dolje bodljikama obraslim grm. Tanke se grane savijaju u luku, a listovi su naizmjencični i neparno perasti, sastavljeni od 5 do 7 jajastih, oštrosazubljenih listića. Cvate od svibnja do srpnja, u nižim predjelima cvate obično u proljeće, u višim kasnije. Cvjetovi se sastoje od 5 latica ružičastobijele boje ugodnog mirisa. Plodovi (šipak) su oko 1,5 cm jajasti i crvene ili crvenonarančaste boje, slatko-kiseli s velikim brojem tvrdih i uglastih dlačicama obraslih plodića koji se pogrešno nazvaju sjemenkama, a dozrijevaju većim dijelom od sredine rujna.

Rubus ulmifolius
Rosaceae
primorska kupina

Bobice ovog grma jako su ukusne, a mogu se jesti sirove, ili se od njih prave razne poslastice u obliku kolača, marmelade, sirupa i drugo. Čaj od listova ove vrste kupine jako je dobra zamjena za crni čaj. List i plod izvrstan su izvor vitamina C. Cvjetovi su medonosni. U riječkom podneblju kupine ne dozore svake godine jednako, a nekih ih godina niti nema, vjerojatno ako je u toj godini tijekom ljeta vladala suša.

OPIS

Primorska kupina je poluzimzeleni grmolika biljka iz roda kupina. Raste u Europi i sjevernoj Africi, a također je i alohtona vrsta na mnogim drugim područjima, nekad i kao korov. Raste na suhom, vapnenastom tlu. Cvjeta od svibnja do srpnja. Cvjetovi su obično bijele ili ružičaste boje. Plodovi u obliku bobica, sazrijevaju krajem ljeta ili početkom jeseni. Prelaze iz crvene u tamnoplavu, gotovo crnu ili crnoljubičastu boju, te su nešto manji nego kod obične kupine.

OPIS

Bodljikava veprina (oštrolisna veprina, kostrika, veprovina, ježevina, metlika) je zimzeleni grm. Stabljika joj je razgranata i nosi dvije vrste listova, a može narasti od 30 cm pa do jedan metar visine. Lažni su listovi šiljati i bodljikavi, po čemu je dobila i naziv oštrolisna veprina, a s njihove donje strane su maleni pravi listovi. Iz neuglednih cvjetova razvija se plod - otrovna boba crvene boje kojim se hrane razne životinje.

Ruscus aculeatus
Asparagaceae
bodljikava veprina

ZANIMLJIVOSTI

Plod nije jestiv, ali se koristi u liječenju

kamenaca u mokraćnim kanalima, bubrežima, mokraćnom mjehuru. Nadzemni dio biljke s korijenom koristi se za izlučivanje suvišne vode iz organizma, za otapanje kamenaca i susbijanja upala i infekcija.

Korijen veprine djeluje diuretično, liječi proširene vene i hemoroide, pomaže kod loše cirkulacije, artritisa i gihta, reumatizma, ateroskleroze. Poboljšava metabolizam unutarnjih organa. Pomaže kod liječenja žutice, bolesti jetre i kod raznih bolesti kože. Skuhani proljetni izdanci veprine, nalikuju izdancima šparoge, i vrlo su ukusni. Mogu se kiseliti, pripremati sa šparogama, s tjesteninom, rižom, na salatu. Sjemenke veprine služile su kao nadomjestak za kavu. Od grana veprine nekad su se radile metle, a danas se koriste u cvjetnim aranžmanima.

ZANIMLJIVOSTI

Sambucus nigra
Caprifoliaceae
bazga

Bazga
spada u najstarije i
najpoznatije ljekovito bilje.

Antivirusno, antibakterijsko i
antibiotičko djelovanje bazge koristi se u
liječenju respiratornih organa, bubrega,
mokraćnih organa, limfnog sustava te bolesti kože.
Glavni je biljni lijek za prehladu i gripu - najbrže liječi,
ali i sprječava širenje bolesti. Potpuno zreli plodovi su
jestivi u prokuhanom stanju. Iz njih se može prirediti
pekmez, sirup, te vino, a mogu se koristiti i kod izrade
pita i savijača, posebno su ukusni u kombinaciji s
jabukama. Cvjetovi se koriste za izradu sirupa
ugodnog osvježavajućeg okusa. Listovi i kora
stabla su otrovni. Cvatovi su svojevrsna
„mirisna sletišta“ za kukce.

Listopadni
grm koji naraste 3 do 5
metara visine, svjetlosive kore sa
kvrižicama. Grane su šuplje bogato
ispunjene mekom srčikom. Perasti
nasuprotni listovi su jajsto ušiljeni i nazubljeni,
svjetlozeleni. Bijeli dvospolni mirisni cvjetovi
sakupljeni su u široke vršne cvatove. Plodovi
sazrijevaju u crne bobе s po tri jajaste sjemenke.

OPIS

Satureja montana

Lamiaceae

primorski vrisak

OPIS

Primorski vrisak je zimzelena trajna grmolika biljka koja naraste do 50 cm visine, uskih i sitnih listova koji su žljezdasto istočkani, poredani u čupercima na okruglim i dlakavim grančicama. Na vrhu grančica razvijaju se bijeli cvjetovi s ljubičastim točkicama, a rjeđe crveni cvjetovi s ljubičastim točkicama. Cvjetovi su složeni obično 3 do 5 na zajedničkoj dršci. Izdanci su zeleni ili bijledozeleni, a u gornjem dijelu više ili manje ljubičasti ili crvenkasti. Stabljika s granama je fino dlakava, pri osnovi odrvenjena. Biljka ima ugodan aromatični miris. Vrijeme cvatnje je od srpnja do listopada. Raste na suhim, kamenitim i sunčanim obroncima, s dosta vapnenca, sve do mora.

ZANIMLJIVOSTI

Od davnina se vrisak koristi kao začin za jela i konzerviranje mesa. Djeluje umirujuće, a u narodnoj medicini se koristi za liječenje bolesti želuca i crijeva, protiv ameba i glista, menstrualnih tegoba, slabog mokrenja, gripe i prehlade, za izazivanje znojenja, kod bolesti pluća, reume mišića i kostiju, za jačanje muške potencije, za masiranje vlasista kose kod početne čelavosti. Ljekoviti sadržaj vriska čini eterično ulje bogato fenolom, karvakrolom i cimolom dok sama biljka u sebi nosi ljekovitu sluz te mineralne soli. Cvjetovi su iznimno vrijedna paša za pčele i ostale kukce opršivače. Zrelim plodićima se hrane neke vrste ptica iz porodice zebovki.

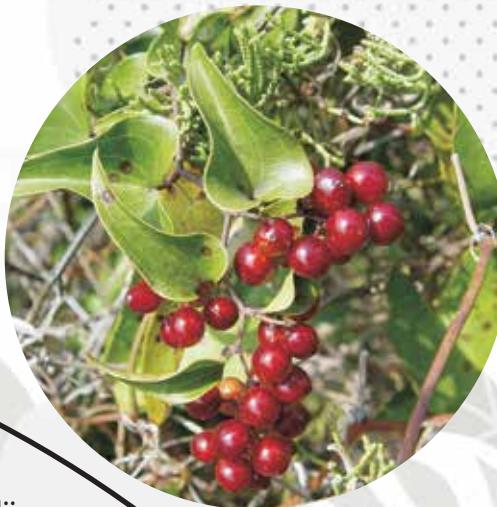

Smilax aspera **Asparagaceae** **tetivika**

ZANIMLJIVOSTI

Plodovi tetivke
otrovan je za čovjeka, ali su
izvor ishrane mnogim vrstama
ptica. Izdanci ove biljke često se
kuhaju i priređuju kao šparoge, kojima
su po dosta gorkom okusu slični. Čaj od
korijena tradicionalna medicina
poznaće kao lijek za sifilis, urinarne
infekcije, želučane i crijevne
tegobe, reumu, giht te
kožne osipe.

OPIS

Tetivika je
višegodišnja, zimzelena
biljka. Penjuća stabljika je izrazito
savitljiva i nježna, te na sebi ima vrlo oštре
bodlje. Najčešće naraste od 1 do 4 metra duljine.

Listovi su pak dugi 8 do 10 centimetara, naizmjenično
poredani, te poprilično tvrdi i kožasti. Srcolikog su oblika, a
rubovi su im nazubljeni i trnoviti, a trnovito je i srednje rebro u
njegovoj unutrašnjosti. Vrlo mirisni cvjetovi su dosta maleni, boja im
je najčešće žučkasta ili zelenkasta, te su okupljeni u grozdolike cvatove.
Razdoblje cvjetanja traje od rujna do studenoga. Plodovi su loptaste
bobice, također okupljene u grozdove. U početku su crvene boje, ali s
vremenom postaju crne. Promjera su 10 milimetara, te sadrže tri sićušne,
okrugle sjemenke.

Sorbus domestica **Rosaceae** **oskoruša**

OPIS

Oskoruša je 15 do 20 m visoko drvo široke, piramidalne ili okruglaste krošnje. Kora je pepeljastosiva, crvenkastosmeđa do tamnosiva, djelomično se odlupljuje, kasnije je duguljasto pločasto ispucala. Lišće je 15 do 18 cm dugačko, neparno perasto sastavljeno od 11 do 21 lisaka, koje su usko duguljaste, 3 do 8 cm dugačke, simetrične osnove, oštrosnijem napiljenog ruba, odozgo gole, odozdo pahljasto pustenaste, kasnije gole i plavkastozelene, u jesen pocrvene. Cvjetovi su dvospolni, bijeli, oko 1,5 cm široki, 35 do 75 cvjetova skupljeno u 6 do 10 cm široke gronje. Cvjetanje je u svibnju i lipnju. Prividni plodovi su sočni, jabučasti ili kruškoliki, do 3 cm dugački, žućkastozeleni do smeđkasti, posuti lenticelama, a s osunčane strane crvenkasti.

ZANIMLJIVOSTI

Tvrdi plodovi oskoruše su opori, gorki i kiseli. Tek poslije kraćeg stajanja, kad promijeni boju u smeđe, postaju mekani, ukusni i slatki. Plodovi se jedu sirovi, a mogu se i preraditi u marmelade i kompote. Upotrebljavaju se i kao dodatak kod proizvodnje jabukovače ili se prerade u rakiju od oskoruša. Plodove vrlo rado jedu srne i jeleni. Od drveta oskoruše proizvodi se poljski alat, kundaci za puške, klonpe, palice za biljar, modeli za kovinske odljeve, čembala, škotske gajde i skupocjeni namještaj.

Oskoruša

je 15 do 20 m visoko drvo
široke, piramidalne ili okruglaste

krošnje. Kora je pepeljastosiva,
crvenkastosmeđa do tamnosiva, djelomično se

odlupljuje, kasnije je duguljasto pločasto ispucala. Lišće je 15 do 18 cm dugačko, neparno perasto sastavljeno od 11 do 21 lisaka, koje su usko duguljaste, 3 do 8 cm dugačke, simetrične osnove, oštrosnijem napiljenog ruba, odozgo gole, odozdo pahljasto pustenaste, kasnije gole i plavkastozelene, u jesen pocrvene.

Cvjetovi su dvospolni, bijeli, oko 1,5 cm široki, 35 do 75 cvjetova skupljeno u 6 do 10 cm široke gronje. Cvjetanje je u svibnju i lipnju. Prividni plodovi su sočni, jabučasti ili kruškoliki, do 3 cm dugački, žućkastozeleni do smeđkasti, posuti lenticelama, a s osunčane strane crvenkasti.

Teucrium chamaedrys

Lamiaceae
dubačac

ZANIMLJIVOSTI

Obični dubačac odavno je korišten za razne zdravstvene probleme: slaba probava, mršavost, upale sluznica nosa, ždrijela i bronha, giht, reumatoidni artritis, grozničava stanja, upala maternice, brže zarastanje rana, mršavljenje, iznojavanje, za izmokravanje, protiv malarije, dijabetesa, hemoroida, bolova u trbuhu, bubrežnih bolesti, ispucale kože itd.

Međutim, moderna znanost otkrila je da su neki sastojci štetni za jetru te se stoga ne preporuča korištenje.

Cvjetovi su medonosni i rado ih posjećuju kukci oprašivači.

OPIS

Patuljast grm, korijenje drvenasto s podzemnim vrježama, jednogodišnje, zeljaste cvjetne stabljike visoke 5 do 50 cm, dlakave. Listovi dugi do 1 cm (do 2 puta duži nego širi), jednostavni, bez palističa, nasuprotni, duguljasti ili duguljasto-jajoliki, cjelovitog ruba do narezano-pilastog s tupim zubima, odozdo obično dlakavi. Cvjet rahao do gust, uvijek duži nego širi, boje bijledo do intenzivno purpurne, rijetko bijele boje.

ZANIMLJIVOSTI

Ulmus minor
Ulmaceae
brijest

Stablo je otporno na zagađenje i otrovne plinove. Drvo se koristi u vodogradnji, gradnji brodova i čamaca, stolarstvu, kolarstvu i rezbarstvu. Kora se koristi za pravljenje lika te u pučkoj medicini za zaustavljanje krvarenja, tjeranje znoja i mokraće. Plodovi, koji sazriju već u proljeće, važna su hrana nekim vrstama ptica iz porodice zebovki.

OPIS

Visoko listopadno drvo, naraste do 40 m, ravnog debla, sa širokom i gustom krošnjom. Kora debela, tamnosiva, duboko uzdužno ispucala. Korijenov sustav površinski i jako razvijen, u mladosti ima srčanicu koja kasnije izumire, a zamjenjuje je brojno bočno korijenje. Listovi, tamnozeleni, asimetrične peteljke, nazubljenog ruba. Na granama i mladim stabalcima često su jača plutasta rebra. Cvjetovi i plodovi stoje u gustim kiticama, a stapka im je kratka.

Verbascum sp. div.
Scrophulariaceae
divizme

U Hrvatskoj je poznato da raste blizu 20 vrsta, ali je ukupan broj divizma preko 700. Divizme cvatu žutim, bijelim i ljubičastim cvjetovima.

Prve godine samo listovi prave rozetu, dok iduće godine nikne i uspravna stabljika koja može narasti preko 2 metra. Neke od vrsta koje rastu u Hrvatskoj su poljska ili moljačka divizma (*V. blattaria*), velecyjetna divizma (*V. densiflorum*), vunenasta divizma (*V. lanatum*), sitnocyjetna divizma (*V. Thapsus*) i dr.

OPIS

ZANIMLJIVOSTI

Divizme su od davnih vremena korištene kao lijek protiv plućnih bolesti, a njihovu ljekovitost priznaje i suvremena medicina. Divizmom se liječe bolesti očiju, bolesti ušiju, usne šupljine, dišnih organa, krvnih žila, crijeva, bubrega i mokraćnog mjehura, kostiju i zglobova, bolesti živaca te kože. Macerat cvjetova u rakiji služi za masažu kod gihta i reume. Fini, mekani dlakavi listovi odavno su bili najnježniji toaletni papir, stoga se divizma sadila i kao lončanica uz zahode. Poljska divizma nije ljekovita ali se koristila kao izvrstan repellent za žohare. Cvatove redovito posjećuju pčele i drugi kukci. Listovima se hrane neke vrste gusjenica noćnih leptira.

Viburnum tinus **Caprifoliaceae** **lemprika**

OPIS

Lemprika je zimzeleni loptasti ili piramidalni grm čija visina doseže do 3 m. Lišće je jajoliko, često obrnuto sрcoliko, dugačko od 4 do 12 cm, a listovi su cjeloviti s dlakavim rubom. Lice lišćа je tamnozelenо, a naličje plavozelenо. Cvjetovi su skupljeni u grozdaste cvatove, bijeli, izvana crvenkasti i mirisni. Plodovi su jajasti, tamnoplati i metalnosjajni.

ZANIMLJIVOSTI

Aktivni sastojci su viburnin (tvar ili vjerojatnije mješavina spojeva) i tanini. Tanini mogu uzrokovati nelagodu u želucu. Listovi imaju antipiretska svojstva, dok se plodovi koriste kod konstipacije. Tinktura se u novije vrijeme koristi u biljnoj medicini kao lijek protiv depresije. Cvatovi na kojima se u uvjetima riječkog podneblja cvjetovi pojavljuju tijekom već zime imaju prodroran miris i rado ih posjećuju kukci, osobito dvokrilci.

ZANIMLJIVOSTI

Viola sp. div.
Violaceae
ljubice

Tek
otvoreni, cvjetovi
ljubice mogu se koristiti za
ukrašavanje salata ili u nadjevima za
piletinu ili ribu. Mladi listovi jestivi su sirovi ili
kuhanji kao neka vrsta lisnatog povrća. Cvjetovi,
listovi i korijenovi raznih vrsta ljubice koriste se u
medicinske svrhe, zato što su bogate vitaminima A i C. Također
sadrže antioksidante antocijanine. Cvjetovi ljubice također se koriste
za biljni čaj koji se koristi u kineskoj biljnoj medicini. U uvjetima riječkog
podneblja među prvim cvatućim biljkama na završetku zime (u siječnju i
veljači!) pojavljuje se endemična jadranska ljubica (*Viola adriatica*)
koja je strogo zaštićena, a raste uglavnom na kamenitim
mjestima.

Ovisno
o vrsti, ljubice
obično imaju srcolike , više ili
manje nazubljene listove. Velik broj
vrsta ljubice travaste su biljke, a znatan broj
ima veoma kratku ili nema stabljiku. Cvjetovi ljubice
najčešće rastu u proljeće i privlače mnoge insekte. Sjeme
često šire mravi. Boje cvjetova roda variraju, počevši od
ljubičaste, kao što i njihovo ime kaže, pa do raznih tonova plave, žute,
bijele i krem boje.

OPIS

Bilješke i opažanja

Kazalo

<i>Acer campestre</i>	Aceraceae	javor klen	5
<i>Acer monspessulanum</i>	Aceraceae	javor maklen	6
<i>Arum italicum</i>	Araceae	talijanski kozlac	7
<i>Asparagus acutifolius</i>	Asparagaceae	bodljikava šparoga	8
<i>Celtis australis</i>	Ulmaceae	koprivić	9
<i>Centaurea</i> sp. div.	Asteraceae	zečine	10
<i>Cephalaria leucantha</i>	Dipsacaceae	bijela glavatka	11
<i>Cercis siliquastrum</i>	Fabaceae	judino drvo	12
<i>Clematis alba</i>	Ranunculaceae	obična pavitina	13
<i>Clematis flammula</i>	Ranunculaceae	primorska pavitina	14
<i>Campanula</i> sp. div.	Campanulaceae	zvončike	15
<i>Colutea arborescens</i>	Fabaceae	pucalina	16
<i>Cornus mas</i>	Cornaceae	drijen	17
<i>Cornus sanguinea</i>	Cornaceae	svib	18
<i>Coronilla emeroides</i>	Fabaceae	šibika	19
<i>Cotinus coggygria</i>	Anacardiaceae	ruj, rujevina	20
<i>Crataegus monogyna</i>	Rosaceae	glog	21
<i>Cyclamen purpurascens</i>	Primulaceae	ciklama	22
<i>Euonymus europaeus</i>	Celastraceae	obična kurika	23
<i>Ficus carica</i>	Moraceae	smokva	24
<i>Foeniculum vulgare</i>	Apiaceae	koromač	25
<i>Frangula rupestris</i>	Rhamnaceae	kamenjarska krkavina	26
<i>Fraxinus ornus</i>	Oleaceae	crni jasen	27
<i>Hedera helix</i>	Araliaceae	bršljan	28
<i>Hypericum perforatum</i>	Hypericaceae	gospina trava	29
<i>Juniperus oxycedrus</i>	Cupressaceae	bodljikava šmrika	30
<i>Lamium maculatum</i>	Lamiaceae	pjegava mrtva kopriva	31
<i>Laurus nobilis</i>	Lauraceae	lovor	32
<i>Ligustrum vulgare</i>	Oleaceae	kalina	33
<i>Orchis</i> sp. div.	Orchidaceae	kaćuni (orhideje)	34
<i>Ostrya carpinifolia</i>	Corylaceae	crni grab	35
<i>Osyris alba</i>	Santalaceae	metlina	36

<i>Phillyrea latifolia</i>	Oleaceae	zelenika	37
<i>Paliurus spina-christi</i>	Rhamnaceae	drača, diraka	38
<i>Prunus mahaleb</i>	Rosaceae	rašeljka	39
<i>Pistacia terebinthus</i>	Anacardiaceae	tršlja smrdljika	40
<i>Quercus pubescens</i>	Fagaceae	hrast medunac	41
<i>Rhamnus alaternus</i>	Rhamnaceae	vazdzelena krkavina	42
<i>Rhamnus intermedium</i>	Rhamnaceae	primorska krkavina	43
<i>Rosa</i> sp. div.	Rosaceae	divlje ruže	44
<i>Rubus ulmifolius</i>	Rosaceae	primorska kupina	45
<i>Ruscus aculeatus</i>	Asparagaceae	bodljikava veprina	46
<i>Sambucus nigra</i>	Caprifoliaceae	bazga	47
<i>Satureja montana</i>	Lamiaceae	primorski vrisak	48
<i>Smilax aspera</i>	Asparagaceae	tetivika	49
<i>Sorbus domestica</i>	Rosaceae	oskoruša	50
<i>Teucrium chamaedrys</i>	Lamiaceae	dubačac	51
<i>Ulmus minor</i>	Ulmaceae	brijest	52
<i>Verbascum</i> sp. div.	Scrophulariaceae	divizme	53
<i>Viburnum tinus</i>	Caprifoliaceae	lemprika	54
<i>Viola</i> sp. div.	Violaceae	ljubice	55

Literatura

- Lesinger, Ivan: Kućna biljna ljekarna, Adamić, Rijeka, 2006.
- Lesinger, Ivan: Liječenje otrovnim biljem, Adamić, Rijeka, 2006.
- Lesinger, Ivan: Liječenje začinskim biljem, Adamić, Rijeka, 2006.
- Grlić, Ljubiša: Enciklopedija samoniklog jestivog bilja, August Cesarec, Zagreb, 1990.
- Lakušić, Radomir: Planinske biljke, Svetlost, Sarajevo, 1982.
- Kršek, Emil: Ljekovite biljne i voćne rakije, VBZ, Zagreb, 2008.
- Ašić, Simon: Priručnik za skapljanje ljekovitog bilja, CIP, Zagreb, 1991.

Internet

- Wikipedia The free encyclopedia
- Plantea - Priroda i biljke
- PubMed - NCBI
- European Medicines Agency - Europa EU
- Agroklub - Informacijski sustav u poljoprivredi
- Terra Organica - prodaja eteričnih ulja i prirodne kozmetike
- Wild Croatia
- Gospodarski list
- Koval
- Pijani tvor - vrtlarstvo i ribolov

Partneri:

Primorsko-goranska županija

RIJEKA
2020

UPRAVA DRUŠTVA
Dolac 14, Rijeka
telefon 051/353-409

RJ KOMUNALNI PROGRAM
Osječka 55, Rijeka
telefon 051/226-077

**RJ ODRŽAVANJE
ZELENIH POVRŠINA**
Mihačeva draga bb, Rijeka
telefon 051/513-047

RECIKLAŽNO DVORIŠTE
Mihačeva draga
telefon 091/227-5240

RECIKLAŽNO DVORIŠTE
Pehlin
telefon 091/226-0258

WEB: www.cistocarijeka.hr, www.otpadnici.eu
BESPLATNI INFO TELEFON 0800 999 900
E-MAIL: info@cistoca-ri.hr

Komunalno društvo

ČISTOĆA d.o.o.
za održavanje čistoće i gospodarenje otpadom
RIJEKA